

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย พร้อมทั้งเปรียบเทียบพฤติกรรมกึ่งถาวรระหว่างโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย และศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูกับนักเรียน อายุ 4 - 6 ปี ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย กรมการฝึกหัดครู และศูนย์เด็กปฐมวัย สังกัดกรมการศาสนา และสภาสตรีแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 28 โรงเรียน รวมเป็นครู 28 คน และนักเรียน 280 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบบันทึกพฤติกรรม FIAC ของ เนด เอ แพลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) ประกอบด้วยหัวข้อพฤติกรรม 42 พฤติกรรม

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ซึ่งจัดแบ่งพฤติกรรมออกเป็นหัวข้อ ประกอบด้วยพฤติกรรมทั้งหมด 26 พฤติกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจัดตารางวัน เดือน และช่วงเวลาที่จะสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กแต่ละแห่ง ทำหนังสือติดคอกระถาง และกรมเจ้าสังกัด เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และสังเกตพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ วิธีการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ใช้บันทึกเป็นรหัสลงในแบบสังเกต วันละ 40 นาที โรงละ 5 วัน พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน สังเกตโดยจดบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแบบฟอร์มสำหรับสังเกต สังเกตเด็ก 5 - 10 คน ตามที่สุ่มตัวอย่างไว้ คนละ 10 นาที เป็นเวลาโรงละ 5 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำพฤติกรรมที่เฝ้าหาค่าร้อยละของความถี่ และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for Social Sciences) โดยใช้ Subprogram ANOVA และ Crossbabulation เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน และหาค่าความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคม

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนของโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็ก

1.1 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมากในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท คือ โรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย ได้แก่ นักเรียนแสดงพฤติกรรม

ตอบสนองต่อครูทางท่าทางและทางวาจา ครูบรรยาย อธิบาย สรุป เล่าเรื่อง
 สำนึก อบรม ทั้งทางท่าทางและทางวาจา และ ครูใช้คำสั่งทั้งทางตรงและทาง
 อ้อมทางวาจา

1.2 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นปานกลางในโรงเรียนทั้ง 2
 ประเภท ได้แก่ ครูถามคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ครูคำทนิ ชู วิจารณ์
 ทางวาจา เจ็บ สับสน ครูถามคำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์ หรือแสดง
 ความคิดริเริ่ม ครูยอมรับความคิดเห็น และ/หรือ นำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้
 ทางวาจา ครูใช้คำสั่งทางตรงและทางอ้อมทางท่าทาง นักเรียนร้องไห้ ร้องขอ
 ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองทางวาจา

1.3 พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ได้แก่
 ครูใช้คำสั่งทั้งทางตรงและทางอ้อมทางท่าทาง นักเรียนพูดหรือแสดงความคิดริเริ่ม
 ทางวาจา ครูถามคำถามความต้องการของนักเรียน ครูยกของชมเชยนักเรียนทาง
 ท่าทาง และทางวาจา นักเรียนร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่อง
 ที่มีคนอื่นเกี่ยวข้องกับท่าทางและทางวาจา ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทาง
 วาจา และทางท่าทาง ครูคำทนิ ชู วิจารณ์ ทางท่าทาง นักเรียนไม่ตอบสนอง
 คำสั่งของครู หรือตอบสนองในทางลบทางท่าทาง นักเรียนร้องไห้ ร้องขอ
 ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองทางท่าทาง นักเรียนแสดงความ
 คิดริเริ่มทางวาจา ครูยอมรับความคิดเห็น และ/หรือ นำความคิดเห็นของนักเรียน
 ไปใช้ทางท่าทาง นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ตอบสนองคำสั่งของครู หรือตอบสนอง
 ทั้งทางท่าทาง และทางวาจา

1.4 พฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นเลยในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ได้แก่
 นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครู ทั้งทางท่าทางและทางวาจา

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.1 พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นมากในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท
 ไกลแก่ พฤติกรรมเล่นกับเพื่อน คุยกับเพื่อน

2.2 พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น ปานกลาง ในโรงเรียนทั้ง 2
 ประเภท ไกลแก่ พฤติกรรมสั่ง บอก แนะนำ พูดทำพินัน โอ้อวด ช่วยเหลือ
 ผู้ทำงานหรือเล่น ปฏิเสธขอเสนอหรือการกระทำของเพื่อน เอาของเพื่อนมาทำ
 หรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต ก้าวกายสิทธิ์ของผู้อื่น วากลาว ชมชู้ กอกวน ทำ
 เลียนแบบ พุก และ/หรือ ทำน่า ทำตามที่เพื่อนเสนอ ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.3 พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นน้อย ในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท
 ไกลแก่ พฤติกรรมขอยืมสิ่งของเพื่อน พุกหรือแสร้งทำทางแล้วผู้อื่นยืมหรือหัวเราะ
 แบนงันสิ่งของเพื่อน ทำร้ายร่างกายตนเองหรือผู้อื่น ไม่โต้ตอบเมื่อเพื่อนรังแก
 ยอมให้เพื่อนก้าวกาย โต้เถียงกัน คากัน ยึดถือของทุกอย่างเป็นของตนเอง ทำร้าย
 ร่างกายซึ่งกันและกัน ทำลายสิ่งของ ยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน แบนงัน
 กัน เก็บของเมื่อเลิกเล่น ปล่อยให้ยืมค่าพุกหรือทำทาง พุก และ/หรือ ทำท่า
 ยอมรับในความผิดของตน ชมเชยเพื่อน

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของ
 โรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานคร

3.1 โรงเรียนอนุบาล มีพฤติกรรม ครูถามคำถามที่ไม่ต้องการ
 คำตอบ ครูใช้คำสั่งทั้งทางตรงและทางอ้อม นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ตอบสนอง
 ต่อครูทางวาจา ครูยกย่องชมเชยนักเรียน นักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางวาจา

3.2 ศูนย์เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมครูยอมรับความคิดเห็น และ/หรือ
 นำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ ครูคำหนิ ชู วิจารณ์ นักเรียนแสดงพฤติกรรม

ไม่ตอบสนองคำสั่งของครู หรือตอบสนองในทางลบทางท่าทาง นักเรียนแสดง พฤติกรรม ร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น เจียม

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ระหว่างโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานคร

4.1 โรงเรียนอนุบาล ไม่มีพฤติกรรมใดที่เกิดขึ้นมากกว่าศูนย์เด็กปฐมวัย อย่างเห็นได้ชัด

4.2 ศูนย์เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมพูด และ/หรือ ทำท่ายอมรับในความผิดของตนมากกว่าโรงเรียนอนุบาล

5. การหาค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานคร

5.1 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ $P < .05$ คือ พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งของครู หรือตอบสนองในทางลบทั้งทางท่าทาง และทางวาจา ของโรงเรียนอนุบาล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 1.372 ของศูนย์เด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.960 กับพฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทั้งทางท่าทาง และทางวาจา ซึ่งของโรงเรียนอนุบาลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 0.286 ของศูนย์เด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 2.116

5.2 พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน โรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ $P < .05$ คือ พฤติกรรมนักเรียนทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ของโรงเรียนอนุบาล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 0.501

ของศูนย์เด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.464 พฤติกรรมนักเรียนพูดหรือแสดง
 ท่าทาง แล้วยืนนิ่งหรือหัวเราะ ของโรงเรียนอนุบาล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.046
 ของศูนย์เด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 0.978 และพฤติกรรมเล่นกับเพื่อน กุญ
 กับเพื่อน ของโรงเรียนอนุบาล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 32.316 ของศูนย์เด็กปฐมวัย
 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 0.978

6. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมทางสังคม
 พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $P < .05$ มีด้วยกัน 19 ข้อ คือ

6.1 พฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางท่าทาง กับ
 พฤติกรรมนักเรียนขอความช่วยเหลือผู้อื่น

6.2 พฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความ
 รู้สึกของนักเรียนทางวาจา กับพฤติกรรมทำตามที่เพื่อนเสนอ

6.3 พฤติกรรมครูถามคำถามที่จำกัดคำตอบ กับพฤติกรรมนักเรียน
 พูดทำพินัน โออวค

6.4 พฤติกรรมครูบรรยาย อธิบาย สรุป เล่าเรื่อง สำนึก อบรม
 แนะนำ ทางท่าทาง กับพฤติกรรมนักเรียนพูดทำพินัน โออวค

6.5 พฤติกรรมครูบรรยาย อธิบาย สรุป เล่าเรื่อง สำนึก อบรม
 แนะนำ ทางท่าทาง กับพฤติกรรมสั่ง บอก แนะนำ ของนักเรียน

6.6 พฤติกรรมครูทำหนิ ชู วิจารณ์ ทั้งทางท่าทาง และทางวาจา
 กับพฤติกรรมนักเรียนทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน

6.7 พฤติกรรมครูทำหนิ ชู วิจารณ์ ทางท่าทาง กับพฤติกรรม
 ทำร้ายซึ่งกันและกัน

6. 8 พฤติกรรมครูตำหนิ ชู วิจารณ์ ทางวาจา กับพฤติกรรมทำ
รายรางกายตนเอง หรือผู้อื่น

6. 9 พฤติกรรมครูตำหนิ ชู วิจารณ์ ทางวาจา กับพฤติกรรมทำร้าย
ซึ่งกันและกัน

6. 10 พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งของครู หรือตอบสนองใน
ทางลบทั้งทางท่าทางและวาจา กับพฤติกรรมนักเรียนทำรายรางกายตนเองหรือผู้อื่น

6. 11 พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งครูทั้งทางท่าทางและทาง
วาจา กับพฤติกรรมนักเรียนโต้เถียงคากัน

6. 12 นักเรียนพูดหรือแสดงความคิดริเริ่มทางท่าทาง กับนักเรียน
โต้เถียงคากัน

6. 13 นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต
กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองทางท่าทาง กับพฤติกรรมสั่ง บอก แนะนำ

6. 14 นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องขอ ร้องไห้ กล่าวโทษ ใน
เรื่องที่มีคนอื่นเกี่ยวข้องกับทางวาจา กับพฤติกรรมนักเรียนนวกกล่าว ชมชม กอดกวนเพื่อน

6. 15 พฤติกรรมเงียบ กับพฤติกรรมเก็บของเมื่อเลิกเล่น

6. 16 พฤติกรรมเงียบ กับพฤติกรรมพุดน้ำ หรือทำน้ำ

6. 17 พฤติกรรมสับสน กับพฤติกรรมนักเรียนพุดโอ้อวด

6. 18 พฤติกรรมครูตำหนิ ชู วิจารณ์ ทางวาจา กับพฤติกรรมปฏิเสธ
ขอเสนอหรือการกระทำของ เพื่อน

6. 19 พฤติกรรมนักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อครู ทั้งทาง
ท่าทางและทางวาจา กับพฤติกรรมปฏิเสธขอเสนอหรือการกระทำของ เพื่อน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และ พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน พบว่า

1. ในกานพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ของโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็ก ในกรุงเทพมหานครนั้น นักเรียนส่วนใหญ่จะตอบสนองต่อครูทั้งทาง ทาทางและทางวาจา และในการเรียนการสอน ครูจะใช้วิธีบรรยาย และใช้คำสั่ง อยู่มาก แสดงว่า ภาพรวมของนักเรียนระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานครจะเป็นเด็ก ประเภทนอนสอนง่าย ครูให้ทำอะไรก็จะทำตาม การเรียนการสอนจะเป็นใน ลักษณะที่เรียกว่า ครูเป็นฝ่ายให้นักเรียนเป็นฝ่ายรับมากกว่าอย่างอื่น ครูยังใช้วิธี การสอนแบบสั่งให้นักเรียนทำตามด้วยวิธีการพูด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเด็กยังอยู่ใน วัยที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ การใช้คำสั่งจึงจำเป็นสำหรับครู ในการควบคุมเด็กให้ทำ อะไร ในบางครั้งครูอาจจะใช้คำสั่งทางอ้อม เพื่อช่วยให้นักเด็กเต็มใจที่จะทำตามมาก ขึ้น เช่น พูดบอกว่า เคียวเรามา ร้องเพลงกันดีกว่า เป็นต้น

ส่วนพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูใช้กันในระดับปานกลาง ได้แก่ ครูถาม คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ คือ ถามขึ้นมาลอย ๆ โดยมีลักษณะคล้ายคำสั่งกราย ๆ เช่น นักเรียนพร้อมหรือยัง เรามาฟังนิทานกัน ก็ยังใช้กันอยู่ การใช้คำตำหนิ ชู วิจารณ์เด็ก ถามคำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์ หรือแสดงความคิดเห็น เริ่ม แสดงว่า ครูในกลุ่มปานกลางยังรู้จักการใช้คำถามเพื่อประกอบการสอนอยู่บ้าง และ สนับสนุนให้นักเด็กใช้ความคิดเห็น และมีอยู่บ้างที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แต่ก็ยังอดที่จะใช้คำสั่งทางทาทางบ้างไม่ได้ นักเรียนในกลุ่มปานกลางนั้น ยังมี พฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเองทาง วาจา ซึ่งเป็นลักษณะของเด็กที่จะต้องพบ แต่ก็ไม่มากนัก การเรียนการสอนในกลุ่ม ปานกลางนี้ จึงเป็นในรูปแบบครูรู้จักใช้เทคนิคการสอนอยู่บ้าง แต่ยังมีบางที่ใช้อารมณ์

และบังคับเด็ก เช่น ให้งั่งเงียบ ๆ

ส่วนพฤติกรรมที่อยู่ในกลุ่มน้อย นั้น ครูยังใช้คำสั่งทางทาทางและ วาจาพรอมนั้นน้อย การถามคำถามมักไม่ถามเกี่ยวกับความต้องการของเด็ก การใช้ คำชมเชยของครูยังมีน้อย ครูยังไม่แสดงทาทางหรือพยอยอมรับ เด็กในความรู้สึกของ เด็กมากนั้ก แต่ก็ไม่นิยมใช้การคำหนิ ชู และวิจารณ์เด็กทาทางทาทาง ส่วนนั้กเรียน ในกรุง เทพฯ ส่วนใหญ่การพูคไม่พูคแสดงความคิดริ เริ่มทาทางวาจามาก นั้กเรียนจะ ร้องให้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องของคนอื่นน้อย และมีน้อยที่ไม่ คอบสนองคำสั่งครู

จากผลการวิเคราะห์นี้แสดงว่า

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ในกรุง เทพมหานคร จะเป็นไปในแบบครูเป็นศูนย์กลางเรียนการสอน คือ เป็นฝ่ายให้ และนักเรียน เป็นฝ่ายรับเสียส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสอนแบบการบรรยาย และให้เด็กโดยตรงมากกว่า ที่จะให้เด็กวิเคราะห์เอง หรือแสดงความคิดเห็น การใช้เทคนิคในการสอนต่าง ๆ เช่น การใช้คำถามที่ค้องการให้นักเรียนคิดและวิเคราะห์พ้อมมีอยู่บ้างในระดับ ปานกลาง ส่วนการใช้คำชมเชยในการเรียนการสอนนั้นยังมีอยู่น้อย และครูไม่ค่อย ยอมรับในความรู้สึกของเด็กที่แสดงออก การใช้คำคำหนิ ชู และวิจารณ์เด็กนั้น ยังใช้กันอยู่บ้างในระดับปานกลาง แต่เป็นแบบใช้คำพูคมากกว่าใช้ทาทาง การที่ครู ใช้วิธีการสอนแบบการบรรยายและใช้คำสั่งมากนั้ก จะเป็นการจำกัดความคิดของ เด็กให้แคบลง เด็กจะไม่คอบได้ใช้ความคิดเห็นของตนเองมากนั้ก กั้งนั้น จึงเห็น ว่า โรงเรียนในกรุง เทพฯ ส่วนใหญ่สอนให้เด็กท่องจำมากกว่าให้เด็กรู้จักคิดและใช้ ความคิดริ เริ่ม กั้งนั้น พฤติกรรมของนักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยมีความคิดริ เริ่ม มี บ้างในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับพฤติกรรมครูที่ใช้การบรรยาย และใช้คำสั่งเสีย เป็นส่วนมาก ซึ่งตรงกับการวิจัยของ ชีร์ชัย ปุรณโชติ ที่ว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การ

บรรยาย จะให้แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ใค้บ่อย และถ้าครูใช้คำถามแนวแคบมาก ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก็จะแคบด้วย¹ และเมื่อดูจากพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนจะมีพฤติกรรมสนองตอบครูทั้งทางทำทาง และทางวาจา มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ชัยโอกาส ที่พบว่า ถ้าครูใช้อิทธิพลทางตรงมาก นักเรียนก็จะมีพฤติกรรมตอบสนองมาก แต่ถ้าครูใช้อิทธิพลทางอ้อมมาก นักเรียนจะมีพฤติกรรมริเริ่มมาก² แต่สำหรับเด็กระดับก่อนวัยเรียนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ยังเป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยตัวเอง ดังนั้น การใช้คำสั่งจึงจำเป็นต้องอยู่บ้าง ส่วนในเรื่องความคิดริเริ่มนั้น ในวัยนี้กำลังพัฒนามาก ดังนั้น เราควร จะเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการที่จะส่งเสริมความคิดริเริ่มของเด็ก เช่น การใช้คำถามต่าง ๆ

การใช้คำชมเชยในการเรียนการสอนนั้น คนส่วนมากถือว่าการชมเชยจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความมั่นใจสูงขึ้น เสรีเกียรติบรรลือ กล่าวว่ หลักในการชมเชยเด็ก ๆ มีอยู่ว่า จะชมเชยผลงานหรือความพยายาม อย่าวชมความดีความงามซึ่งเป็นนามธรรม หรือในเรื่องของบุคลิกภาพ การชมในเรื่อง ความสำเร็จในการทำงาน จะทำให้เด็กเกิดความ

¹ ซีรชัย ปุณณโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการสอนอย่างมีระบบ", วารสารครูศาสตร์ 2(5-6) : (สิงหาคม - ตุลาคม 2515), หน้า 38 - 40.

² วราภรณ์ ชัยโอกาส, "การสังเกตและวิเคราะห์ขบวนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ แบบสืบสวนสอบสวน และการสร้างโครงหุ่นการสอน" (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515).

เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง¹ ดังนั้น ถ้าครูรู้จักใช้คำชมเชยบ้างจะเป็น
 ประโยชน์ในการสร้างความเชื่อมั่น และจะเป็นประโยชน์ในการสอนมาก แต่
 โรงเรียนในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ครูไม่ใช้วิธีนี้ แต่กลับมีการใช้คำขู่ คำหนี วิจาร์ณ
 อยู่มากกว่า คือ ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะเป็นผลเสียมากกว่า เสรี เกียรติบรรลือ
 ใจคำนิยามในการขู่ ไว้ว่า เป็นหนทางนำให้เด็กประพฤติดีดี เด็กอาจจะกระทำซ้ำ
 ในสิ่งที่ถูกห้ามมิให้กระทำ เด็กมีความนับถือตนเอง เขาจะกระทำต่อไปอีกเพื่อแสดง
 ต่อตนเองและผู้อื่นว่า เขา เป็นคนเก่ง การขู่จึงไม่ไคผล คำที่ดีคือ ควรจะให้เด็กรู้
 เคนซัดในการแนะนำว่า ควรทำอะไร และทำอย่างไร ไม่ใช่เป็นการประจาน
 ความผิดของเด็ก² ดังนั้น ถ้าครูรู้จักการใช้คำชมให้เป็นประโยชน์จะช่วยส่งเสริม
 เด็กไคมากกว่าที่จะใช้วิธีขู่ หรือวิจาร์ณเท่านั้น

การที่พบว่า พฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ
 แต่ในเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับตนเองเท่านั้น แสดงว่า เด็กยังต้องการพึ่งผู้อื่นอยู่มาก
 และเด็กมีลักษณะของการถือตนเอง เป็นศูนย์กลาง จึงกล่าวถึงแต่เรื่องของตนเอง
 มากกว่า เรื่องของผู้อื่น

สรุปไคว่า ครูในกรุงเทพฯมหานครยังใช้จิตวิทยาในการสอนน้อย
 เป็นคนว่า ยังไม่รู้จักการให้คำชมเชย ยังใช้การขู่ คำหนี วิจาร์ณกันอยู่มาก
 เทคนิคในการสอนมีใช้กันบ้างแต่ยังไม่ค่อยอยู่ ยังไม่มีการใช้คำถามให้นักเรียนรู้จักคิดหา
 เหตุผล การเรียนการสอนยังเป็นแบบครูป้อนไคมากกว่า ให้นักเรียนคิดเอง ครูใช้

¹ เสรี เกียรติบรรลือ, ของว่างระหว่างวัย (กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2522), หน้า 34.

² เลมเดียวกัน, หน้า 56.

คำสั่ง เพื่อควบคุมพฤติกรรมของเด็ก จึงทำให้เด็กทำทุกอย่างตามที่ครูต้องการ แต่ขาดการแสดงออกในด้านความคิดริเริ่ม

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ของโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร นั้น

ในโรงเรียนอนุบาล ครูมีพฤติกรรมที่แสดงต่อนักเรียนในรูปของการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เช่น เป็นคำถามเพรีย ๆ หรือคำถามชักชวนให้นักเรียนสนใจในเรื่องที่ตนสอน มีการใช้คำสั่งทั้งทางตรง ทางอ้อม และมีการยกย่องชมเชยนักเรียน ส่วนพฤติกรรมของนักเรียน บางครั้งจะไม่ตอบสนองครูมากนัก โดยเฉพาะทางการพูด บางทีก็ก้าวร้าวต่อครู

ส่วนพฤติกรรมที่ต่างกับศูนย์เด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$) คือ นักเรียนในโรงเรียนอนุบาลจะไม่ตอบสนองคำสั่งของครูหรือตอบสนองในทางลบน้อยกว่า นักเรียนในศูนย์เด็กปฐมวัย และมีพฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กล่าวโทษ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองน้อยกว่า แสดงว่า นักเรียนส่วนใหญ่ว่าง่าย เชื่อฟังครู ไม่ช่างฟ้อง และร้องขอครู อาจเพราะนักเรียนมีความพร้อม ช่วยเหลือตนเองได้มากกว่า ทำให้ห้องเรียนเป็นระเบียบ อาจเป็นเพราะครูรู้จักใช้วิธีการตั้งคำถาม และใช้คำสั่งทั้งทางตรง ทางอ้อมมาก นักเรียนจึงตอบสนองมาก ทำให้ห้องเรียนมีลักษณะเป็นระเบียบและมีรูปแบบที่แน่นอนกว่าศูนย์เด็ก

ในศูนย์เด็กปฐมวัย พฤติกรรมของครู เป็นไปในรูปยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และนำเอาความคิดเห็นนั้นมาใช้ แต่ก็ยังใช้วิธีตำหนิ ชู และวิจารณ์ในการเรียนการสอนไม่ค่อยได้ใช้วิธียกย่องชมเชย และเป็นผลให้นักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งของครู หรือตอบสนองในทางลบมากกว่าของโรงเรียนอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนพฤติกรรมของนักเรียนมีการร้องไห้ ร้องขอ กล่าวโทษ ในเรื่องที่

เกี่ยวกับตนเองมากกว่าของโรงเรียนอนุบาลด้วย แสดงว่า ห้องเรียนของศูนย์เด็ก
มีความเป็นระเบียบ และนักเรียนมีความพร้อมน้อยกว่าของโรงเรียนอนุบาล การที่
ครูมีพฤติกรรมทำหน้า ชู วิจารณ์ แสดงให้เห็นว่าครูยังมีความรู้ด้านจิตวิทยาน้อย

3. ในด้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย ของโรงเรียน
อนุบาล และศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร นั้น

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กในกรุงเทพมหานคร ส่วนมากเป็น
พฤติกรรมเล่นกับเพื่อน คุยกับเพื่อน เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่ง
ต่าง ๆ รอบตัว ชอบเคลื่อนไหว ชอบเล่น แต่ยังไม่ค่อยเล่นเป็นหมู่ และภาษา
กำลังเจริญอย่างรวดเร็ว ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งรอบตัวเร็วขึ้น¹ ดังนั้น การเล่น
จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก ถ้าครู เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและจัดหา เครื่องเล่น
หรืออุปกรณ์การเล่นที่เหมาะสมให้ก็จะ เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยนี้ จึง
พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการเล่นมากกว่าอย่างอื่น แสดงว่า ครู เปิดโอกาสให้เด็กได้
เล่นกัน เด็กจึงมีโอกาที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติออกมาให้เห็น ส่วน
พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในระดับปานกลางได้แก่ พฤติกรรมสั่ง บอก แนะนำ
พูดทำพินัน โอ้อวด ช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิเสธขอเสนอ หรือการกระทำของเพื่อน
คือ แสดงออกในลักษณะต่อตารนเพื่อน เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต
ซึ่งถือว่าเป็นการก้าวกายสิทธิ์ของเพื่อน ว่ากล่าว ชมชู ถอดกวนเพื่อน ทำ-
เลียนแบบ พูดและ/หรือทำหน้า ทำตามที่เพื่อนเสนอ ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
แสดงว่ามีเด็กอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมประเภทขอแสดงตัว เช่น

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานอธิบดีมนตรี,
การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน (กรุงเทพฯ: เอราพัฒนาการพิมพ์, 2523),
หน้า 29.

พูดหาพิน โอ้อวด ซึ่งเป็นลักษณะการถือตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก (Ego Centric). และพบมากในเด็กวัยนี้ นอกจากนั้น ยังมีพฤติกรรมสั่ง บอก แนะนำ เอาของเพื่อนมาทำหรือมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ว่ากล่าว ข่มขู่ และก่อกวน เพื่อน ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ก้าวร้าวล่วงเกินผู้อื่น อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมตามความเห็นของ ฮอร์เรนซ์ (Horance) ที่ว่า เด็กควรจะเรียนรู้ที่จะไม่ทำอะไรล่วงเกินบุคคลอื่น อันเป็นลักษณะของการปรับตัวในสังคม¹ ดังนั้น จึงควรมีการป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมนี้มากขึ้น ลักษณะพฤติกรรมเลียนแบบ ซึ่งเป็นลักษณะทางสังคมที่เห็นได้ชัดในเด็กวัยนี้ นักจิตวิทยา เชื่อว่า พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกหลายอย่างที่เกิดจากการเลียนแบบ² ดังนั้น ในช่วงนี้ ถ้าครูเข้าใจก็จะสามารถนำทางเด็กไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ประไพพรรณ ภูมิวิชิสาร กล่าวว่า เด็กจะสังเกตจากบุคคลทั่วไป หรือสถานการณ์ที่เด็กพบเห็น และนำเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจมาเลียนแบบ³ ดังนั้น ครูจึงสามารถเป็นตัวแบบและจัดสถานการณ์ที่เหมาะสมให้แก่เด็กได้ ส่วนพฤติกรรมพูด หรือทำน่า นั่น ถ้ามีเกิดขึ้นมาก แสดงว่า ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกได้มาก ก็จะเพิ่มจำนวนเด็กที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำมากขึ้น ตรงกันข้ามกับเด็กที่ทำตามที่เพื่อนเสนอ และประเภทขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในวัยนี้ ที่ อาลิซเบท บี เฮอร์ลอค (Elizabeth B. Hurlock) กล่าวว่า การที่เด็กต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือจะกระตุ้นให้เด็กประพฤติในทางที่สังคมยอมรับ

¹ Horance B. English, Child Psychology, pp. 361-362.

² Ibid, p. 369.

³ ประไพพรรณ ภูมิวิชิสาร, จิตวิทยาเด็ก, หน้า 96 - 100.

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อย เป็นคนว่า พฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ทำร้ายซึ่งกัน ทำลายสิ่งของ โต้เถียงคำกัน แย่งของกัน ทำให้เห็นว่า เด็กส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระหว่างโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร

ในโรงเรียนอนุบาล มีพฤติกรรมนักเรียนทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันน้อยกว่า และนักเรียนพูดหรือแสดงท่าทางที่ทำให้ผู้อื่นยิ้มและหัวเราะ กับเล่นกับเพื่อน และคุยกับเพื่อนมากกว่า ของศูนย์เด็กปฐมวัย แสดงว่า เด็กในโรงเรียนอนุบาล เมื่อเปรียบเทียบกับศูนย์เด็กแล้ว เล่นกัน คุยกัน มีอารมณ์ขัน แต่ไม่ค่อยก้าวร้าว ซึ่งอาจเป็นเพราะครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นแต่ในเวลาเดียวกันก็คอยดูแลไม่ให้เด็กทำร้ายซึ่งกันและกัน

ศูนย์เด็กปฐมวัย นักเรียนเล่นกับเพื่อน คุยกับเพื่อน น้อย แต่มีการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันมากกว่า ของโรงเรียนอนุบาล แสดงว่า เด็กไม่ค่อยขบแต่มีการก้าวร้าว ทั้งยังไม่ค่อยมีอารมณ์ขัน ซึ่งอาจเป็นเพราะครูมีความเข้มงวดมาก แต่เด็กก็แสดงออกด้วยการก้าวร้าว จึงทำร้ายกัน

ในผลการวิจัยนี้ เมื่อเปรียบเทียบจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าการที่เด็กในศูนย์เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กในโรงเรียนอนุบาลนั้น อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และสภาพครอบครัวของเด็กต่างกันด้วย อีกประการหนึ่ง วิธีการดำเนินการสอน และเทคนิคที่ใช้ในการเรียนการสอนของครูต่างกัน เช่น วิธีการพูดการใช้คำถาม และคำสั่งของครูต่างกัน ดังนั้น อาจเป็นผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมต่างกันด้วย ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ เรณู บุ่งตัน ที่พบว่า แรงเสริมทางสังคมช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กลงได้ เช่น การให้

ความสนใจ และการให้คำชมเชยของครู¹

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคมของครูและนักเรียนในกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก พบว่า พฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอย่างเห็นได้ชัด คือ

5.1 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมครูบรรยาย อธิบาย เล่า เรื่อง สำนึก อบรม แนะนำ สัมพันธ์กับพฤติกรรมนักเรียนพูดทักทาย โอ้อวค และนักเรียนสั่ง บอก แนะนำ ในทางลบ นั่นคือ การที่ครูบรรยาย อธิบาย เล่า เรื่อง สำนึก อบรม แนะนำ มาก จะทำให้นักเรียนพูดโอ้อวคและสั่ง บอก หรือแนะนำ เพื่อนน้อยลง ถ้าครูบรรยาย อธิบาย เล่า เรื่อง สำนึก อบรม แนะนำน้อย นักเรียนจะพูดโอ้อวค สั่ง บอก หรือแนะนำเพื่อนมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากความสัมพันธ์ของพฤติกรรมกลุ่มนี้ พฤติกรรมบรรยายของครู ถ้าหากเป็นไปในรูปของการแนะนำ อบรม ให้เด็กรู้จักปฏิบัติตัวให้ดีในสังคม เช่น ใ้ครูจกถอมตน ไมโอ้อวค เพื่อน หรือไมก้าวกาย ไปสั่ง บอก แนะนำเพื่อน จะมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมเป็นไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น แสดงว่า การอบรมสั่งสอนของครูมีผลต่อการแสดงออกของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่พูดโอ้อวค หรือใช้คำสั่งกับเพื่อน ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ นำทรัพย์ จันทร์หอม ซึ่งทำการวิจัยพบว่า ถ้านักเรียนรู้สึกพอใจ สบอารมณ์ในการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อตนและต่อเพื่อน

¹ เรณู คุ้มถิ่น, "การใช้การเสริมแรงทางสังคม เพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าว" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

การกระทำของครูนั้นจะช่วยสร้างการกระทำที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียน¹ แสดงว่า
 ถ้าครูรู้จักใช้การบรรยาย การอบรม แนะนำ เล่าเรื่อง หรือสาธิต ให้เป็น
 ประโยชน์นั้น จะช่วยให้ครูสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กได้ หรือลด
 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

5.2 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมครูคำหนิ ชู วิจารณ์ ทั้งทาง
 ทาทางและทางวาจา กับพฤติกรรมท่าร่างกายซึ่งกันและกันในทางบวก คือ
 ถ้าครูใช้พฤติกรรมคำหนิ ชู วิจารณ์ มาก นักเรียนก็จะท่าร่างกายกันมาก
 แสดงว่า การที่ครูใช้วิธีคำหนิ ชู หรือวิจารณ์เด็กนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดผลคือพฤติกรรม
 ของเด็ก เพราะแทนที่จะลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง กลับทำให้เกิดพฤติกรรม
 ก้าวร้าวเพิ่มขึ้น การที่ครูควบคุมพฤติกรรมเด็กด้วยการชูบังคับ กลับทำให้เด็ก
 ก้าวร้าวมากขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ นลินี วันชัย ที่ว่า ครูที่มีการติดต่อ
 เกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างดีที่สุด มีความใกล้ชิดสนิทสนมไม่เฉยเมย ไม่ถูก
 เหยียดหยาม ไม่แสดงว่าตนดีกว่าเด็ก นักเรียนต้องการมาก² และ มัดสนา
 ปิยะมาดา พบว่า คุณสมบัติการสอน การให้การอบรมแก่นักเรียนครูยังต้องมี
 สัมพันธภาพกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชย ให้คำแนะนำ มี

¹ น้าทรัพย์ จันทรหอม, "ความมุ่งหวังของนักเรียนต่อการลงโทษ
 และการให้รางวัล" (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2515).

² นลินี วันชัย, "การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน
 ตามอุดมคติในทัศนะของครู และนักเรียน" (ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 55.

ความเมตตากรุณาแก่นักเรียน¹ ดังนั้น แสดงว่าครูต้องการลดพฤติกรรมก้าวร้าว
 ของนักเรียน ครูจะใช้วิธีที่รุนแรงไม่ได้

สรุปได้ว่า จากความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์และพฤติกรรมทางสังคม
 ครูสามารถนำไปปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้
 ครูอาจจะสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก หรือลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
 โดยใช้พฤติกรรมของครูเป็นหลัก โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมกรรยาย อบรม แนะนำ
 เล่าเรื่อง สาสิต และครูจะไคร่หวังถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูแสดงต่อเด็กให้มาก
 ขึ้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ มัดหนา ปิยะมาดา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรี
 ฐนบุรี" (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม., วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2511),
 หน้า 133.

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ของโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมที่ควร จะกระทำเพิ่มขึ้น ได้แก่ พฤติกรรมการใช้คำถาม ครูยังขาดคำถามที่ทำให้นักเรียน รู้จักคิดหาเหตุผล การใช้คำชมเชย เพื่อเป็นแรงเสริมกำลังใจให้กับเด็ก ส่วนพฤติกรรม ที่ควรลดลงคือ ครูตำหนิ ชู วิจารณ์ ครูบรรยาย และการใช้คำสั่ง เพราะ ทำให้เด็กขาดการรู้จักคิดริเริ่ม และอาจเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้นได้

ดังนั้น ในการเรียนการสอน ถ้าครูมีการอบรมครู หรือฝึกให้ครูใช้ พฤติกรรมที่เป็นประโยชน์มากขึ้นในการเรียนการสอน เช่น ใ้ครูหัดตั้งคำถาม ฝึก การให้คำชมเชย และหัดใช้พฤติกรรมที่เป็นไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียน มากขึ้น และในการเรียนการสอนครูไม่ควรจะเป็นผู้ผูกขาดการสอนเสีย เพียงฝ่าย เดียว ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนให้มากที่สุด ควรเน้นการอบรม ที่ฝึกพฤติกรรมครู เพราะแต่เดิมการอบรมครูนั้นเป็นแบบที่เน้นเนื้อหาวิชา เสียมากกว่า เน้นพฤติกรรม

นอกจากนั้น ควรมีการผลิตเอกสารเกี่ยวกับความรู้ด้านจิตวิทยา หรือ พฤติกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อครู เช่น วิธีการใช้คำถาม วิธีการชมเชยเด็ก วิธีใช้คำสั่งทางอ้อม เพื่อจะช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่น่าพึงพอใจ เป็นต้น

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมทาง สังคม คือ ก้าวร้าวเป็นส่วนน้อย ดังนั้น ในการอบรมครูจึงควรมีการอบรมให้ครู รู้จักส่งเสริมค่านิยมการเล่นของเด็กให้เป็นประโยชน์ เช่น ให้ความรู้ในการหา กิจกรรมการเล่นที่เหมาะสม ส่วนพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น เป็นคนว่า พฤติกรรมว่ากล่าว ข่มขู่ ก่อกวนเพื่อน ก็จะได้สามารถหาทางป้องกัน และควบคุมพฤติกรรมนั้น ๆ ให้น้อยลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีส่วนร่วมในการ

ปรับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กโต ในส่วนพฤติกรรมที่ควร เน้นให้ครูส่งเสริมให้มาก เป็นคนว่า พฤติกรรมพุดนำ ทำนำ ถ้าครูรู้จักเปิดโอกาสให้เด็กโตแสดงออกให้มาก เด็กโตก็จะโตมีลักษณะ เป็นผู้นำมากขึ้น การอบรมและฝึกให้ครูโต และส่งเสริมในเรื่องเหล่านี้ ผู้บริหาร และหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมีส่วนร่วมในการวางรูปแบบ และกำหนดขอบข่ายของวัตถุประสงค์ ในการจัดการ เรียนการสอนในระดับปฐมวัย โดย เน้นพฤติกรรมของครูมากขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคม สามารถนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนได้ เป็นคนว่า พฤติกรรมครูบรรยาย อบรม อธิบาย เล่าเรื่อง สาธิต หรือแนะนำแล้ว ทำให้เด็กมีพฤติกรรมพูดทำพุดนั้น โอ้อวดน้อยลง สั่ง บอกร หรือแนะนำเพื่อนน้อยลง และเมื่อครูมีพฤติกรรมคำนี้ ชู วิจารณ์ นักเรียน นักเรียนจะมีพฤติกรรมทำร้ายซึ่งกันและกันมาก ดังนั้น เพื่อลด พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และปรับพฤติกรรมนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น ควรอบรมครูให้มีความรู้ เรื่องนี้ และฝึกให้ครูใช้พฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริม ให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับ

4. พฤติกรรมที่พบว่า เกิดขึ้นแตกต่างกันในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท คือ ในโรงเรียนอนุบาล พบว่า นักเรียนตอบสนองต่อคำสั่งของครูมากกว่าในศูนย์เด็ก ปฐมวัย และนักเรียนในศูนย์เด็กปฐมวัยยังมีพฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอ ขออนุญาต กลาวโทษ มากกว่า แสดงว่าห้องเรียนในโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่มีระเบียบกว่าใน ศูนย์เด็ก ดังนั้น ในการจัดการศึกษาของ 2 หน่วยงาน จึงควรมีการพิจารณาเกี่ยวกับ รูปแบบของการจัดระหว่างโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท เพราะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ และการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนอนุบาลก็เข้มงวดเกินไป ศูนย์เด็กก็ปล่อยปละ ละเลยจนเกินไป จึงควรมีการปรับปรุงด้านพฤติกรรมการสอนของครูในหน่วยงาน ทั้งสอง สำหรับครูในศูนย์เด็กควรได้รับการอบรมความรู้ด้านจิตวิทยาและการสอนให้ มากขึ้น ด้านโรงเรียนอนุบาลควรให้ครูลดความเข้มงวดลง ใช้เทคนิคการจูงใจใน

การสอนให้มากขึ้น เพื่อจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

5. ผลของการวิจัยที่ช่วยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สามารถเลือกปรับปรุง รูปแบบของโรงเรียนที่พึงประสงค์ ประเภทโรงเรียนอนุบาลนั้น ยังมีรูปแบบการสอนแบบเก่า ๆ อยู่ ครูเข้มงวดและเป็นฝ่ายให้นักเรียนฝ่ายเดียว ความรู้เรื่องเทคนิคการสอนอย่างจริงจังยังมีน้อย การใช้แรงเสริมยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะใช้แค่คำสั่ง ดังนั้น ถ้าทำให้ครูลดทัศนคติแบบเก่า ๆ ลงได้ และเพิ่มความรู้เกี่ยวกับค่านิยมวิธีการสอนบางประการ เข้าไป จะได้รูปแบบที่ดีขึ้น

ส่วนศูนย์เด็กปฐมวัย ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ จึงทำให้การเรียนการสอนเป็นแบบปล่อยปละละเลยจนเกินไป ถ้าได้เพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนให้มากขึ้น ครูจะปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้น การผลิตเอกสาร การจัดงบประมาณ และการทำการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง ก็เป็นสิ่งสำคัญ นโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานทั้งสองควรสอดคล้องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีไม่มีอุปสรรค

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย